

BELEIDSNOTA ARMOEDEBESTRIJDING

fotos: Layla Aerts

INGRID LIETEN

Viceminister-president
van de Vlaamse Regering
en

Vlaams minister van Innovatie,
Overheidsinvesteringen, Media
en Armoedebestrijding

VLAAMSE REGERING

Rond de tafel met minister Ingrid Lieten

In de beleidsnota Armoedebestrijding staan de plannen van Vlaams minister Ingrid Lieten om armoede aan te pakken. Armoede kan iedereen overkomen. Daarom is het voor iedereen belangrijk dat armoedebestrijding gebeurt.

Minister Lieten spreekt in haar beleidsnota ook over verstaanbare communicatie. Ze vindt het belangrijk dat mensen informatie van de overheid vinden en begrijpen. Daarom brengt ze deze verstaanbare brochure uit.

Over de plannen van minister Lieten lees je verder in de brochure. Maar wat doet een minister van Armoedebestrijding? Wat staat er in de beleidsnota? En weet de minister hoe het is om in armoede te leven? Mensen die ervaring hebben met armoede vroegen het haar.

Mevrouw de minister, wat verstaat u onder armoede?

Minister Lieten: “Mensen in armoede hebben te weinig middelen om op een goede manier te kunnen leven. Dat gaat over wonen in een goed huis, naar de dokter gaan, kinderen opvoeden, naar school gaan, vrije tijd hebben ... Alle kinderen moeten zich kunnen uitleven. Alle mensen moeten zich ook kunnen ontspannen, zeker als ze veel dagelijkse zorgen hebben.”

Heeft u ervaring met armoede?

“Ik ben jarenlang gemeentesecretaris geweest van de Limburgse gemeente Maasmechelen. Daar ontstonden verschillende problemen toen de mijnen gesloten werden. Veel mensen verloren hun werk en leefden in sociale woningen. Als gemeentesecretaris werkte ik samen met het OCMW en andere diensten. We zochten naar jobs en startten projecten op voor kinderopvang, begeleiding van mensen met geldproblemen, huisvesting, opleiding, opvoeding ... Ik heb toen veel geleerd over armoede. Bovendien kreeg ik veel respect voor mensen die in armoede leven en die elke dag proberen rond te komen.”

Waarom bent u ‘coördinerend’ minister van Armoedebestrijding en niet ‘gewoon’ minister van Armoedebestrijding?

“Armoede heeft te maken met school, werk, gezondheid, wonen ... Elke Vlaamse minister komt er dus mee in contact. In plaats van 1 minister die armoede probeert te bestrijden met een beetje geld, moet elke minister aan armoedebestrijding werken. Ik controleer of iedereen dat wel doet. We moeten op elk moment luisteren naar mensen die in armoede leven en rekening met hen houden bij het beleid. Als coördinerend minister moedig ik de andere ministers dus constant aan om het leven van mensen in armoede te verbeteren.”

We merken in ons dagelijkse leven weinig resultaat van armoedebestrijding. Er zijn bijvoorbeeld nog steeds te weinig sociale woningen. Hoe komt dat?

“De laatste 10 jaar zijn er te weinig sociale woningen gebouwd. Om die achterstand in te halen, hebben we tijd nodig. In Vlaanderen bestaan al verschillende regelingen om mensen in armoede te helpen. Maar spijtig genoeg is armoede nog niet verdwenen. Deze Vlaamse regering werkt nu bijna een jaar aan armoedebestrijding. We zijn goed bezig en mogen de hoop niet opgeven. We moeten blijven vechten tegen armoede.”

Wat vindt u zelf het belangrijkste in de bestrijding van armoede?

“Twee dingen. Ten eerste moeten we armoede altijd bestrijden samen met mensen in armoede. Daarom werken we bij de overheid ook samen met de verenigingen waar armen het woord nemen en met ervaringsdeskundigen. Ervaringsdeskundigen zijn mensen die zelf in armoede leven of geleefd hebben. Ik wil hen bij mijn beleid betrekken omdat zij echt weten wat armoede is. Door hun ervaringen beseffen we elke keer opnieuw dat armoede niet mag bestaan. Daarom moeten we blijven opletten dat alle regels en wetten armoede bestrijden. Zo komt er een nieuwe manier van denken bij de Vlaamse overheid.

Ten tweede moeten we in armoedebestrijding blijven geloven en blijven werken aan solidariteit. Solidariteit betekent dat mensen elkaar helpen: mensen die het goed hebben, helpen mensen die het minder goed hebben. We moeten rekening houden met iedereen.”

ARMOEDE

Wat is armoede?

Iedereen heeft recht op een menswaardig leven: recht op werk, onderwijs, een goede gezondheid, een degelijk huis, vrije tijd ... Bij mensen in armoede zijn die rechten niet of niet allemaal vervuld. Daar zijn verschillende oorzaken voor. Sommige mensen in armoede zijn opgegroeid in armoede. Anderen zijn in armoede terechtgekomen door een stukgelopen relatie, het faillissement van een bedrijf, een te laag inkomen, een ernstige ziekte, omdat ze gevlucht zijn uit hun geboorteland ...

Niemand kiest voor armoede en armoede kan iedereen overkomen. Daarom moeten we respect en begrip tonen voor mensen in armoede.

Iedereen moet kunnen deelnemen aan de samenleving. Deelnemen noemen we ook participatie. Participatie betekent 'meedoen' in verschillende domeinen van de samenleving: werk hebben, een huis kopen of huren, lid worden van een vereniging ...

Iedereen heeft recht op participatie. Mensen in armoede krijgen niet genoeg kansen om mee te doen. Armoede gaat dus over uitsluitingen in de samenleving. Een belangrijk doel van armoedebestrijding is participatie van mensen in armoede. Zo werken we aan een samenleving waaraan iedereen kan deelnemen.

Uitsluitingen in verschillende domeinen van de samenleving

Mensen in armoede worden uitgesloten in verschillende domeinen van de samenleving. Hieronder vind je enkele voorbeelden. Uitsluiting in 1 domein kan ook zorgen voor uitsluiting in een ander domein. Wie bijvoorbeeld een slecht betaalde job heeft (werk), moet een goedkoop huis huren (wonen) en wordt door de koude of de tocht in het goedkope huis vaker ziek (gezondheid).

GEZONDHEID

Mensen in armoede hebben vaak geen geld voor gezondheidszorg (dokter, ziekenhuis, geneesmiddelen...). Daardoor hebben ze meer kans op een slechtere gezondheid. Soms komen mensen in armoede terecht omdat ze ziek zijn en veel verzorging moeten betalen. Dus: 'arm zijn maakt ziek', maar ook: 'ziek zijn maakt arm'.

INKOMEN

Veel mensen denken bij het woord 'armoede' meteen aan 'te weinig geld'. We hebben een inkomen nodig om te kunnen leven. Geld is dus belangrijk om niet in armoede terecht te komen. Maar armoede heeft niet alleen met een laag inkomen te maken. Geldproblemen zijn vaak oorzaak én gevolg van uitsluiting: door uitsluiting kan iemand geldproblemen krijgen en door geldproblemen kan iemand uitgesloten worden.

**RUDY, 52 jaar, getrouwd,
heeft 2 studerende kinderen, werkt als magazijnier**

"Tussen maart en november zetten we de verwarming af. 's Morgens en 's avonds is het koud, maar we trekken liever een warme trui aan. Alles is beter dan die hoge rekeningen te betalen. We komen nu al bijna niet rond. Daarom blijf ik ook werken als ik ziek ben. Ik ben bang dat ik anders mijn job verlies. Mijn baas zei: 'Pas op als je ziek bent, want ik tel je ziektedagen.' Dus ga ik ziek werken. Tot ik niet meer kan, en dan is het te laat."

WONEN

Sommige mensen in armoede hebben niet genoeg geld om een huis te kopen of te huren. Er zijn te weinig goedkope en degelijke sociale woningen voor alle mensen in armoede. Bovendien kunnen steeds meer gezinnen hun elektriciteitsrekening, gasrekening of waterrekening niet betalen.

SCHULDEN

Het inkomen van mensen in armoede is soms te klein om van te leven. Dan moeten ze schulden maken om te overleven. Ook kredieten komen meer en meer voor. Wie bijvoorbeeld niet genoeg geld heeft voor een nieuwe wasmachine, kan wel een wasmachine op krediet kopen. Je betaalt het bedrag dan in stukken terug, per maand. Vaak is de som van alle stukken groter dan de oorspronkelijke prijs van de wasmachine. Zo wordt de schuld nog groter.

WERK

Mensen in armoede vinden vaak moeilijk werk. Werk geeft mensen een inkomen. Geen of slecht betaald werk hebben, kan ervoor zorgen dat mensen in armoede terechtkomen of blijven. Door te werken, verdienen mensen niet alleen geld. Ze maken zich ook nuttig en ontmoeten andere mensen.

**ACHMED, 24 jaar, diploma secundair onderwijs,
zoekt werk en leeft ondertussen van een werkloosheidsuitkering**

“Ik schrijf elke dag 5 sollicitatiebrieven. Meestal krijg ik geen antwoord. Als ik toch antwoord krijg, is dat negatief. Ik spreek 4 talen en ben goed in wiskunde, maar dat telt allemaal niet mee. Alleen omdat ik geen hoger diploma heb. De enige job die ik aangeboden kreeg, was zwartwerk. Dat neem ik niet aan, want dan ben ik niet verzekerd en krijg ik geen pensioen. Hoe langer ik werkloos ben, hoe moeilijker het wordt om werk te vinden.”

ONDERWIJS

Mensen in armoede hebben soms niet genoeg geld om te studeren of om hun kinderen te laten studeren. Maar wie studeert, heeft meer kans om later snel werk te vinden. Ook de ‘digitale kloof’ sluit mensen in armoede uit. Internet en computers zijn heel belangrijk. Veel mensen kunnen niet volgen, omdat ze geen geld hebben om een computer te kopen of omdat ze niet weten hoe ze een computer moeten gebruiken.

**ALEKSANDR, 37 jaar, getrouwd,
2 kinderen, vluchtte 5 jaar geleden met zijn gezin uit Rusland naar België**

“Een schooluitstapje naar Planckendael kost 18 euro. Ik kan tegen mijn zoon toch niet zeggen dat hij niet met zijn vriendjes kan meegaan? Dat doe je je kind niet aan. De school heeft wel een sociale kas (geld dat overblijft na bijvoorbeeld een activiteit van het oudercomité) om gezinnen in armoede te steunen, maar daar moet ik dan om vragen. Ik durf op school niet te zeggen dat ik geen 18 euro kan missen. Ik wil geen slechte naam krijgen.”

VRIJE TIJD

In je vrije tijd kun je ontspannen, nieuwe dingen leren en andere mensen leren kennen. Maar vrijetijdsactiviteiten kosten meestal geld. Denk bijvoorbeeld aan sporten in een club, lid zijn van een jeugdbeweging, naar de film gaan of reizen. Mensen in armoede kunnen minder deelnemen aan zulke activiteiten.

**AN, 54 jaar, gescheiden,
heeft een nieuwe vriend, winkelbediende in een warenhuis**

“Ik wil wel eens naar de opera gaan. Ik luister heel graag naar klassieke muziek, het ontspant me. Maar als ik dan lees wat een toegangsticket kost ... Amai! En hoe gaat het er aan toe bij zo’n voorstelling? Wat zeg je tegen de mensen? Je moet deftig gekleed zijn ... Mijn vriend wil niet meegaan en alleen ga ik er zeker niet naartoe. Dat durf ik niet.”

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

Maatschappelijke dienstverlening bestaat uit de diensten die de overheid aanbiedt aan de mensen. In ons land kan iedereen bijvoorbeeld hulp krijgen van het OCMW. Het OCMW is dus een voorbeeld van maatschappelijke dienstverlening. OCMW’s moeten ervoor zorgen dat iedereen een goed leven kan leiden. Daarom moet het OCMW iedereen helpen die om hulp vraagt (bijvoorbeeld warme maaltijden aan huis brengen of een leefloon geven). Het OCMW zoekt ook mee naar oplossingen voor problemen (bijvoorbeeld geldproblemen).

Mensen in armoede weten niet altijd waar ze hulp kunnen vragen of ze zijn beschaamd om dat te doen. Soms moeten ze ook lang wachten op hulp, of krijgen ze niet de hulp die ze nodig hebben.

Wie leeft er in armoede?

Armoede gaat over uitsluitingen in verschillende domeinen van de samenleving. Maar iedereen verstaat iets anders onder armoede. Bovendien bestaan er verschillende soorten armoede. Daardoor is armoede zo ingewikkeld en moeilijk om te meten.

Het enige wat we nauwkeurig kunnen meten, is inkomensarmoede: armoede door een te laag inkomen. In Europa meten we de inkomensarmoede van een land of regio met een **armoederisicogrens**. Die grens is elk jaar anders en verschilt van regio tot regio. De armoederisicogrens is het minimumbedrag dat iemand nodig heeft om te leven: om te eten, zich te kleden, te wonen. Mensen met een inkomen onder de armoederisicogrens hebben meer kans om in armoede te leven.

Hoe berekenen we de Vlaamse armoederisicogrens? Eerst rangschikken we de inkomens van alle Vlamingen van klein naar groot. Het inkomen dat precies in het midden ligt, noemen we het mediaaninkomen. Er zijn dus evenveel Vlamingen met een inkomen boven de mediaan als Vlamingen met een inkomen onder de mediaan. Wanneer je de helft van het mediaaninkomen neemt, ligt de armoederisicogrens daar iets boven.

In 2008 was de Vlaamse armoederisicogrens 960 euro. 1 op de 8 Vlamingen leefde toen met een inkomen onder 960 euro. Zij hadden meer kans om in armoede te leven. Voor een gezin van 2 volwassenen en 2 kinderen was de armoederisicogrens 2016 euro. Elk Vlaams gezin van 2 volwassenen en 2 kinderen met een lager inkomen dan 2016 euro per maand, had meer kans om in armoede te leven.

**BARBARA, 46 jaar, samenwonend,
leeft van een invaliditeitsuitkering na een auto-ongeval**

“Ik krijg elke maand een invaliditeitsuitkering van 800 euro. Mijn vriend krijgt een werkloosheidsuitkering van 300 euro. De helft van ons inkomen gaat naar de huishuur. Met de rest moeten we proberen rond te komen. Ik heb veel schulden gemaakt. Van sommige schulden kan ik maar 5 euro per maand afbetalen. Er zijn weken dat we maar 11 euro overhouden om eten te kopen.”

Cijfers over armoede

Groep

Aantal personen in het Vlaams Gewest met een inkomen onder de Vlaamse armoederisicogrens en dus meer kans op een leven in armoede (cijfers van 2008)

Werk

Mensen zonder werk

65-plussers

Mensen die werken

Geslacht

Vrouwen

Mannen

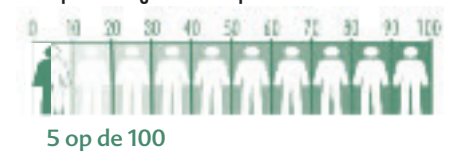

Opleiding

Mensen zonder diploma hoger onderwijs

Mensen met een diploma hoger onderwijs

Samenstelling van het gezin

Gezinnen met 1 ouder

Alleenstaanden

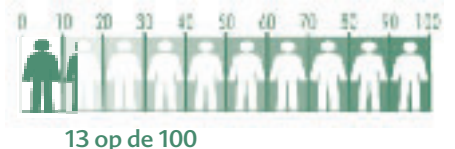

Nationaliteit (land op je identiteitskaart) van mensen in Vlaanderen

Mensen die geen Europese nationaliteit hebben

Mensen die een Europese nationaliteit hebben (dus ook de Belgen)

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering, Vlaamse Armoedemonitor

WAT WIL IK ALS MINISTER AAN ARMOEDE DOEN?

Armoede bestrijden is een van de belangrijkste taken van deze Vlaamse regering. Het is ook de taak van alle ministers. Ik ben coördinerend minister van Armoedebestrijding. Ik moedig de andere ministers van de regering aan om armoede te bestrijden.

Elke minister heeft een eigen beleidsdomein. Het domein van de minister van Onderwijs is onderwijs, dat van de minister van Sport is sport, dat van de minister van Welzijn is welzijn (geluk van mensen), volksgezondheid en gezin ... De ministers moeten in hun beleidsdomein onderzoeken wie er uitgesloten wordt en hoe ze dat kunnen voorkomen in de toekomst. Want ik wil armoede liever voorkomen dan achteraf bestrijden.

De ministers moeten ook samenwerken aan armoedebestrijding. Ik zal hen helpen bij die samenwerking.

Ik wil een samenleving waaraan iedereen kan deelnemen. Door mensen uit te sluiten gaan nog te veel talenten verloren. Iedereen heeft recht op werk, op onderwijs, op een goede gezondheid ... Ik wil die rechten waarmaken. Sommige mensen hebben daarbij veel hulp nodig, andere hebben weinig of geen hulp nodig.

Een goed armoedebeleid:

- zorgt voor **empowerment** en maakt mensen in armoede sterker. Het beleid geeft mensen in armoede kansen om hun talenten te tonen. Dat kan door mensen in armoede bijvoorbeeld te leren hoe ze voor zichzelf kunnen opkomen. Zo durven ze deel te nemen aan de samenleving. Ze krijgen meer invloed op dingen die belangrijk voor hen zijn, hebben minder hulp nodig, maken zelf keuzes, leren nieuwe mensen kennen ...
- is **participatief**, want ook mensen in armoede maken mee het beleid. De overheid moet met respect luisteren naar wat mensen in armoede weten en wat ze meegemaakt hebben. We kunnen veel van elkaar leren.
- is **preventief** en voorkomt armoede en uitsluiting. Beleidsregels mogen geen mensen uitsluiten en geen armoede veroorzaken. We moeten onderzoeken hoe we armoede kunnen voorkomen.
- is **integraal** want alle ministers doen eraan mee. Alle ministers moeten armoede bestrijden binnen hun domein. Ze moeten ook samenwerken aan armoedebestrijding.
- is **inclusief** en houdt rekening met de gevolgen voor iedereen. Elke minister moet rekening houden met de gevolgen van regels voor alle groepen in de samenleving. Elke minister moet ook onderzoeken wie er uitgesloten wordt.
- is een beleid op lange termijn.
Armoedebestrijding vraagt tijd en een beleid dat volgehouden wordt. Alleen zo kunnen we armoede echt verminderen.
- blijft onderzoeken of mensen in armoede er ook echt beter van worden.
Het beleid moet het leven van mensen in armoede verbeteren. We moeten blijven onderzoeken of dat wel gebeurt. Dat kan door mensen in armoede te vragen of ze beter worden van het beleid. Als het beleid niet werkt, moeten we nieuwe regels zoeken.

1. De basis van mijn beleid

Vlaanderen in Actie (ViA) is een project van de Vlaamse regering. Vlaanderen in Actie moet ervoor zorgen dat Vlaanderen tegen het jaar 2020 tot de beste landen en regio's van Europa behoort door uit te blinken op elk maatschappelijk domein: wetenschap, economie, milieu, onderwijs ... Vlaanderen staat nu op de 25ste plaats van 125 landen en regio's in Europa. De Vlaamse regering wil in de top 5 komen. Om Vlaanderen naar de top van Europa te leiden, heeft de Vlaamse regering een plan uitgewerkt: **Pact 2020**. Tegen het jaar 2020 wil de regering alle doelen van het plan behalen.

Ook armoedebestrijding is een thema in Pact 2020. Elke persoon in armoede is er een te veel. Tegen 2020 willen we veel minder armoede in Vlaanderen. In Pact 2020 zijn er 4 doelen op het vlak van armoedebestrijding:

1. In 2020 is Vlaanderen een van de regio's met de minste mensen in armoede en de minste mensen die uitgesloten worden.
2. In 2020 moet het inkomen van elk gezin in Vlaanderen gelijk zijn aan of groter zijn dan de Belgische armoederisicogrens.
3. In 2020 zien we duidelijke resultaten van de acties tegen armoede en uitsluiting, bijvoorbeeld: meer sociale woningen en meer opleiding voor maatschappelijk kwetsbare groepen.
4. De resultaten van armoedebestrijding zijn in 2020 onder andere:
 - 4 op de 100 Vlaamse kinderen worden geboren in een gezin dat in armoede leeft. (Nu worden nog 8 op de 100 Vlaamse kinderen geboren in een gezin in armoede.)
 - 3 op de 100 Vlamingen hebben moeilijkheden met lezen en/of schrijven. (Nu hebben nog 13 op de 100 Vlamingen moeilijkheden met lezen en/of schrijven.)

**SUZANNE, 29 jaar, alleenstaand, 3 kinderen,
werkt als bibliotheekbediende**

“Sommige weken houd ik 20 euro over om boodschappen te doen. Daar raak je niet ver mee, zeker niet als je ook luiers moet kopen. We leven vooral op brood met confituur of choco. Voor de kinderen probeer ik toch warme maaltijden te maken, soms met een stuk vlees. Als ze om een banaan vragen, verdeel ik 1 banaan in 3. Ze willen nog een stuk, maar dan is er de volgende dag geen fruit om mee naar school te nemen. De kinderen begrijpen het wel. Ik geef hun wat ik kan, maar ze weten dat er geen geld is voor dure dingen. Ik vind het erg dat ze als kind al zo veel geldzorgen moeten hebben.”

2. Permanent overleg

Omdat armoede een probleem is in verschillende beleidsdomeinen, moeten veel mensen met elkaar overleggen. Dat gebeurt tijdens het Permanent Armoedeoverleg (PAO).

Er bestaan 2 soorten overleg: overleg per beleidsdomein en overleg met de verschillende beleidsdomeinen samen.

Verder willen we met het Permanent Armoedeoverleg de kans op uitsluiting van mensen in armoede in de samenleving verkleinen. Daarom hebben we eerst aandacht voor kinderen en ouderen.

OVERLEG PER BELEIDSDOMEIN

Elke minister organiseert zelf een overleg, samen met onder andere het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen (afgekort: Vlaams Netwerk). In het Vlaams Netwerk zitten verenigingen die werken aan een wereld zonder armoede en uitsluiting.

Tijdens het overleg onderzoeken de ministers en het Vlaams Netwerk of het beleid mensen uitsluit in de samenleving. Als dat zo is, proberen ze het beleid aan te passen zodat het niemand meer uitsluit. Ik zal de ministers hierbij steunen.

In het overleg per domein wil ik zeker het volgende bespreken:

- Elke minister moet in zijn of haar beleidsnota's en beleidsbrieven zeggen hoe hij of zij aan armoedebestrijding gaat doen.
- Ik wil mensen die in armoede geleefd hebben, zelf aan armoedebestrijding laten doen. Door mensen in armoede op te leiden, kunnen ze hun ervaringen verwerken. Ze worden ervaringsdeskundigen, omdat ze weten wat leven in armoede betekent. Elke Vlaamse minister moet binnen zijn of haar beleidsdomein kijken waar hij of zij een opgeleide ervaringsdeskundige kan inschakelen. De ervaringsdeskundige kan de minister helpen om het beleid beter te maken voor mensen in armoede.
- Ik zal een groep van ervaringsdeskundigen samenstellen. Mensen kunnen die ervaringsdeskundigen dan om tips vragen. Zo kunnen we in beleid en diensten beter rekening houden met mensen in armoede. Tegelijkertijd komen er zo nieuwe jobs voor mensen in armoede.
- Elke minister moet binnen zijn of haar beleidsdomein geld besteden aan armoedebestrijding.

OVERLEG MET VERSCHILLENDE DOMEINEN

In dit overleg komen alle mensen samen die bezig zijn met armoedebestrijding: de Vlaamse overheid, het Vlaams Netwerk en enkele specialisten. Ik organiseer dit overleg zelf en wil zeker de punten hieronder bespreken:

- de automatische toekenning van rechten: mensen moeten niet langer formulieren invullen of moeten zich niet meer verplaatsen om hun rechten op te eisen. De overheid gaat rechten automatisch toekennen. Een voorbeeld: mensen met een laag inkomen kunnen een Omnio-statuut aanvragen. Met dat statuut krijgen ze na een doktersbezoek, een ziekenhuisverblijf, de aankoop van geneesmiddelen ... meer geld terug van het ziekenfonds. Veel mensen krijgen dat extra geld nu niet, omdat ze niet weten waar en hoe ze het Omnio-statuut kunnen aanvragen. Mensen met een laag inkomen moeten het statuut automatisch krijgen, zonder dat zij daar iets voor moeten doen.
- degelijke en betaalbare woningen voor mensen in armoede
- meer ervaringsdeskundigen bij het beleid betrekken

AANDACHT VOOR KINDEREN

In 2008 werden 8 op de 100 Vlaamse kinderen geboren in een huishouden met een inkomen onder de armoederisicogrens. Volgens Pact 2020 mogen er dat in 2020 nog maar 4 op de 100 zijn.

Kinderarmoede is vaak onderdeel van generatiearmoede. Dat betekent dat kinderen hun hele leven in armoede blijven en armoede ook doorgeven aan hun kinderen. Mensen in (generatie)armoede krijgen vaak te maken met vooroordelen in de samenleving. Ze horen bijvoorbeeld mensen zeggen dat ze geen rekeningen kunnen betalen, maar wel sigaretten en een gsm kopen. Ik wil generatiearmoede al bij de kinderen stoppen. Dat kan bijvoorbeeld door onderwijs aan te passen aan kinderen in armoede of door ervoor te zorgen dat ze in een degelijk huis kunnen wonen.

Een andere manier om kinderarmoede aan te pakken is het Vlaams Jeugdbeleidsplan. De minister van Jeugd maakt dat plan in overleg met de andere Vlaamse ministers. Eind 2010 zal het nieuwe Jeugdbeleidsplan klaar zijn.

AANDACHT VOOR OUDEREN

65-plussers hebben bijna dubbel zoveel kans op een leven in armoede als de gemiddelde Vlaming. Armoede bij oudere mensen noemen we 'stille armoede'. Want door schaamte en eenzaamheid komen veel oudere mensen in armoede niet meer buiten. Daardoor ziet niemand dat ze arm zijn. Veel oude mensen leven dus bijna onzichtbaar in armoede.

Ouderen hebben soms zorg nodig, zoals thuisverpleging. Ik vind het belangrijk dat ouderen zelf niet veel moeten betalen voor die zorg. In het Permanent Armoedeoverleg zoeken we naar manieren om de levenskwaliteit van ouderen te verbeteren en armoede te bestrijden. We willen daarbij vooral ouderen minder eenzaam maken.

Armoede bij ouderen wordt ook aangepakt met een nieuw Ouderenbeleidsplan. De minister van Welzijn maakt dat plan in overleg met de andere Vlaamse ministers.

**PIERRE, 79 jaar, weduwnaar,
geen kinderen, gepensioneerd**

“Ik had vroeger een krantenwinkel, samen met mijn vrouw. Ik heb alles al doende geleerd want ik had geen diploma. Toen ik 55 was, ging de winkel failliet. Ik ging op zoek naar ander werk, maar werkgevers vonden me te oud. Ondertussen is mijn vrouw gestorven en woon ik alleen. Ik moet overleven met een minimumpensioen. 's Middags brengen ze mijn eten. Dan komt er wat volk over de vloer. Die mensen hebben niet veel tijd, maar maken toch een praatje. Daar kijk ik naar uit. Dan gebeurt er eens iets. Voor de rest heb ik mijn vaste programma's op de tv.”

ARMOEDE VOORKOMEN MET EEN VLAAMS ACTIEPLAN

De plannen uit het Permanent Armoede-overleg komen in een groot actieplan. Dat nieuwe actieplan heet het Vlaams Actieplan Armoede-bestrijding (VAPA). Met het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014 willen we armoede voorkomen. Als armoede dan toch opduikt, willen we onderzoeken hoe dat komt. Samen met de andere ministers zal ik voorstellen uit het Vlaams Actieplan omzetten in acties.

In totaal staan er 194 voorstellen in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding. Enkele voorbeelden:

- een verstaanbare cursus ‘Hoe neem ik het openbaar vervoer?’ in samenwerking met De Lijn;
 - de automatische toekenning van een schooltoelage (met de schooltoelage betalen ouders een deel van de schoolkosten van hun kinderen);
 - overleg met de federale overheid over de verhoging van minimumuitkeringen (zoals het minimumpensioen) tot aan de armoederisicogrens;
 - kinderopvang als recht voor alle gezinnen, vooral voor kwetsbare gezinnen;
 - een Steunpunt Vakantieparticipatie dat vakanties aanbiedt voor mensen in armoede;
 - minder jongeren die zonder diploma stoppen met school;
 - een betere combinatie van werk en privéleven;
 - extra sociale woningen tegen 2020;
- campagnes over en acties voor gezond leven, voor en door mensen in armoede.

Ik zal elk jaar controleren of de acties voor verbetering zorgen. Als het nodig is, zal ik de acties aanpassen.

3. Samenwerken met andere overheden

Wij leven in Vlaanderen, maar we willen armoede ook buiten Vlaanderen bestrijden. Daarom werken we vanuit de Vlaamse regering samen met andere overheden in België en in Europa.

2010 is het **Europees Jaar van de Strijd tegen Armoede en Uitsluiting**. Het thema is 'De strijd tegen armoede is een zaak van iedereen'. Dat betekent dat we armoede moeten aanpakken in verschillende beleidsdomeinen (cultuur, landbouw, onderwijs ...), maar ook op verschillende beleidsniveaus (in de gemeente, de provincie, in Vlaanderen, in België of in Europa). De maatregelen op de verschillende niveaus mogen elkaar niet tegenwerken en mogen geen nieuwe problemen veroorzaken.

Europa

De Europese presidenten en de Europese eerste ministers gaan samen-werken om armoede te bestrijden. Elk land van de Europese Unie werkt eigen actieplannen uit in verschillende domeinen: werk, pensioenen, gezondheidszorg ...

België

Ook de federale staat (België), de gemeenschappen (Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap) en de gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest) werken samen aan armoedebestrijding. Daarom richtten ze in 1999 het **Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting** op.

Het Steunpunt organiseert vergaderingen met verschillende mensen die in ons land aan armoedebestrijding doen. Dat gebeurt in groepen, per thema. In de vergadering Onderwijs zitten bijvoorbeeld leerkrachten, verenigingen waar armen het woord nemen, huiswerkbegeleiders en onderzoekers. De thema's die deze groepen bespreken, worden doorgegeven aan politici. Die discussiëren er dan over in de politiek.

Het Steunpunt doet ook onderzoek en verzamelt informatie over armoede en sociale uitsluiting.

Tijdens het Europees Jaar gaat België vooral werken rond kinderarmoede, te lage inkomens, daklozen (mensen die op straat wonen) en participatie (iedereen moet de kans krijgen om deel te nemen aan de samenleving). Het Steunpunt zal daarbij helpen.

De **Interministeriële Conferentie Sociale Integratie** is een vergadering van de verschillende ministers en regeringen uit ons land. Ministers van de federale regering, van de gemeenschappen en van de gewesten zoeken tijdens deze vergadering samen naar manieren om armoede te bestrijden.

Tijdens deze Interministeriële Conferentie wil ik zeker de volgende thema's bespreken:

- de automatische toekenning van rechten waarvoor de federale overheid bevoegd is. Een voorbeeld hiervan is het Omnio-statuut dat hierboven wordt uitgelegd.
- schuldbemiddeling:
Hulp bij het afbetalen van schulden. De Vlaamse overheid waarschuwt voor schulden. Mensen mogen zich niet laten misleiden door reclame voor leningen en kredieten. Wanneer iemand zijn schulden niet kan betalen, kan hij of zij bijvoorbeeld het OCMW om hulp vragen. Het OCMW zoekt dan naar manieren voor de mensen om hun schulden af te betalen. Iedereen die schulden heeft, moet schuldbemiddeling kunnen krijgen.

- consumentenkredieten:

Dit zijn leningen die mensen nemen om bijvoorbeeld een wasmachine te kopen. Maar de som geld die ze moeten terugbetalen, is vaak groter dan de som geld die ze geleend hebben. De Vlaamse en de federale overheid gaan samen onderzoeken hoe ze misbruik van consumentenkredieten kunnen voorkomen.

Brussel

In Brussel heeft 1 op de 4 personen meer kans op een leven in armoede. Dat zijn dubbel zoveel mensen als in Vlaanderen. De Vlaamse regering wil haar best doen om die armoede te bestrijden, maar dat is niet gemakkelijk. Brussel zit namelijk ingewikkeld in elkaar: 1 gewest, 2 talen, 2 gemeenschappen, 19 gemeenten ...

De Vlaamse regering wil eerst de generatiearmoede aanpakken van mensen die in armoede geboren zijn en armoede ook doorgeven aan hun kinderen.

**PAULINE, 60 jaar,
heeft moeilijkheden met lezen en schrijven**

“Mensen kunnen grof zijn wanneer ze horen dat je schulden hebt. Ze zeggen dat het je eigen fout is dat je in de schulden bent beland. Dat is niet waar! Soms is er geen andere uitweg. Rondkomen met een leefloon is niet gemakkelijk. Als je moet kiezen tussen geen eten kopen of toch iets kopen, maar dan op krediet, is de keuze snel gemaakt.”

4. Samenwerken met partners of stakeholders

De Vlaamse regering wil een participatief armoedebeleid. De regering wil dus veel andere partners bij het beleid betrekken, onder andere mensen in armoede. Zo krijgen we een armoedebeleid dat rekening houdt met iedereen. Daarom ga ik ook overleggen met verschillende stakeholders. Stakeholders zijn partners (mensen of organisaties) die zich bezighouden met armoede.

Vlaams Netwerk en de verenigingen waar armen het woord nemen

Mensen in armoede moeten kunnen deelnemen aan de samenleving en aan het beleid. Daarom geeft de overheid geld aan verenigingen waar armen het woord nemen en werkt de overheid samen met die verenigingen.

Het Vlaams Netwerk organiseert overleg tussen de verenigingen en praat met de overheid. Elke minister moet overleggen met het Vlaams Netwerk.

Organisaties uit het werkveld

We moeten overleggen met de organisaties die actief zijn rond mensen in armoede: met medewerkers van bijvoorbeeld Samenlevingsopbouw, maar ook van de Vrouwen-raad of het Kinderrechtencommissariaat. Omdat die medewerkers dagelijks met armoede bezig zijn, kennen zij armoede het best. Daardoor kunnen ze controleren of beleidsbeslissingen goed zijn voor mensen in armoede en nieuwe voorstellen doen voor armoedebestrijding.

LIZZY, 33 jaar, 2 kinderen, werkt als ervaringsdeskundige in de armoede

“Niet voor jezelf kunnen opkomen is een zware vorm van armoede. Mensen moeten niet altijd jaknikken, maar opkomen voor hun rechten. De verenigingen waar armen het woord nemen, helpen daarbij. In een vereniging voelen mensen zich sterker. Het brengt hen bij elkaar en ze krijgen minder de stempel ‘arm’. Ze leren er nieuwe mensen kennen, praten er over wat ze meemaken en vinden er ontspanning en bezigheden.”

Onderzoekers aan de universiteiten

Mensen in armoede, hulpverleners, medewerkers aan de universiteiten ... moeten het armoedebeleid voortdurend proberen te verbeteren. Ik zal samen met al die mensen regelmatig nakijken of we alles over armoede onderzocht hebben.

Lokale besturen

Lokale besturen zijn de provincies, de gemeentes en de OCMW's. Regelmatig zal ik met de lokale besturen overleggen over armoedebestrijding.

Sociale partners

Sociale partners zijn werknemers en werkgevers. Groepen van werknemers noemen we vakbonden. Een vakbond komt op voor de rechten van werknemers, zoals loon of vakantie. Groepen van werkgevers noemen we werkgeversorganisaties.

Een werkgeversorganisatie komt op voor de rechten van werkgevers en biedt hun diensten aan, zoals opleidingen.

Werkgevers kunnen armoede onder hun werknemers mee bestrijden. Dit kan door bijvoorbeeld de werkuren van een werknemer met kinderen aan te passen. Een werknemer die zelf de kinderen van school kan afhalen, moet geen kinderopvang betalen.

Wanneer sociale partners met elkaar onderhandelen, heet dat sociaal overleg. Sociale partners kunnen armoede bestrijden door bijvoorbeeld in het sociaal overleg over hogere lonen te onderhandelen.

5. Armoede beter begrijpen

Informatie verzamelen over armoede

Elke nieuwe wet of regel die een minister voorstelt, moet helpen aan armoedebestrijding. Een voorbeeld is de isolatiepremie. Wie in een goed geïsoleerd huis woont, verbruikt minder energie. Een geïsoleerd dak is een dak dat geen lucht doorlaat. Zo'n dak houdt in de winter de warmte in het huis, waardoor je minder moet verwarmen. Dat is goedkoper voor de bewoners en beter voor het milieu. De Vlaamse overheid geeft geld (een isolatiepremie) aan mensen die hun dak isoleren. Mensen met een laag inkomen krijgen een grotere premie. Zo helpt ook de isolatie-premie armoede te bestrijden.

Om te testen of een regel armoede bestrijdt, wil ik een **armoedetoets** maken. Als de regel armoede niet bestrijdt, moeten we de regel aanpassen. De armoedetoets mag geen moeilijk instrument worden. Het moet een eenvoudige lijst zijn waarop we dingen kunnen aankruisen. Ik wil de toets ontwikkelen samen met alle partners of stakeholders, zodat iedereen de toets kan gebruiken.

Samen met het Vlaams Netwerk, onderzoekers aan de universiteiten en de Belgische en Europese overheid wil ik armoede meten. Zo weten we waar mensen in armoede leven in Vlaanderen, in België en in Europa.

Armoede wordt in België nog op verschillende manieren gemeten. Ik wil dat iedereen op dezelfde manier meet, met een **Vlaamse Armoedebaarometer**. Die barometer toont hoe het met de armoede in Vlaanderen gaat en waar we nog aan moeten werken.

Armoede in de media

Spijtig genoeg bestaat armoede in elke samenleving. Maar media zoals tv, radio of kranten tonen niet alle armoede. Het gaat over steeds dezelfde, meestal opvallende, vormen van armoede. In de media lijkt het ook vaak alsof mensen in armoede zelf om armoede gevraagd hebben omdat ze lui, onverantwoordelijk, geldverspillend ... zouden zijn.

Door de beelden in de media krijgt de samenleving foute ideeën over mensen in armoede. Daardoor krijgen mensen in armoede niet de kans om deel te nemen aan de samenleving. De samenleving moet eerst een juist beeld van armoede hebben. Pas dan kunnen we armoede begrijpen en er iets aan doen.

Toegankelijke en verstaanbare informatie

Mensen in armoede vinden niet altijd de informatie die ze nodig hebben. Soms is informatie ook te moeilijk om te begrijpen. Daarom moeten we samenwerken met ervaringsdeskundigen en verenigingen waar armen het woord nemen. Zij kunnen tips geven om informatie duidelijk en gemakkelijk vindbaar te maken.

Mensen moeten de informatie krijgen die ze nodig hebben. Gratis informatie over de Vlaamse overheid krijg je via de Vlaamse Infolijn, op het telefoonnummer 1700. Ook op de website van de Vlaamse regering staat veel informatie. Samen met het Vlaams Netwerk en de media ga ik uitzoeken hoe we informatie vanuit de Vlaamse regering verstaanbaar en gemakkelijk vindbaar kunnen maken.

Deze verstaanbare beleidsnota is al een voorbeeld van toegankelijke informatie. Ik zal ook met mijn collega uit de federale regering over toegankelijke informatie praten.

**RIK, 57 jaar,
alleenstaand, landbouwer**

“Ik veranderde van energieleverancier omdat een verkoper zei dat zijn leverancier de goedkoopste was. Ik betaal nu via domiciliëring. Dat betekent dat het geld rechtstreeks van mijn bankrekening gaat, zonder dat ik daar iets voor moet doen. Maar ik krijg nu geen factuur meer thuis. Ik zie dus niet hoeveel geld ik betaal. Dit wist ik niet toen ik van leverancier veranderde. Het stond in kleine lettertjes op mijn contract.”

Colofon

Beleidsnota Armoedebestrijding
D / 2010 / 3241 / 308

Verantwoordelijke Uitgever

Martin Ruebens
secretaris-generaal
departement Diensten voor het Algemeen
Regeringsbeleid,
Boudewijnlaan 30, 1000 Brussel

Je kunt deze brochure gratis aanvragen
op het **telefoonnummer 1700**
of via de website
www.vlaanderen.be/contact

Dit is een publicatie van
Vlaams minister van Armoedebestrijding
Ingrid Lieten,

in samenwerking met de
"Beweging voor een verstaanbare
samenleving – Toemeka vzw",

het departement Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin en

adviseurs uit verschillende organisaties.

Bedankt voor de medewerking:

**Beweging voor een verstaanbare
samenleving – Toemeka vzw**
Redactie: Jozefien De Marrée
Ylona Vandensande
Eindredactie: Anja Giegas
Vormgeving: Jos Wauters

Foto's

Layla Aerts,
Brandpunt 23 vzw,
Vlaamse overheid, afdeling communicatie
Beweging voor een verstaanbare samenleving
Toemeka vzw

Rabeha Afennas

Departement Onderwijs en Vorming,
Dienst Beroepsopleiding

Benny Biets

Kabinet minister Lieten

Müserref Camoglu

Lokaal Dienstencentrum Het Anker vzw Aarschot

Rudie Letter

De Zuidpoort vzw Gent

Koen Devroey

Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Zinab El Jaouhari

Kabinet minister Lieten

Sofie Giedts

Flora vzw

Bart Ketelslegers

Vlaams Netwerk van verenigingen
waar armen het woord nemen vzw

Ann Knuts

Sociaal Huis & Groepswerking Marant Herent

Sarah Lebon

De Zuidpoort vzw Gent

Ingrid Lieten

Vlaams minister van Armoedebestrijding

Agnes Lisabeth

Groepswerking Marant Herent

Simonne Salaets

Groepswerking Marant Herent

Liebrecht Salen

Gemeente Bierbeek

Flor Sarens

De Keeting vzw Mechelen

Mien Schoors

Centrum voor Basiseducatie vzw

Geert Schuermans

Samenlevingsopbouw Vlaanderen vzw

Swa Schyvens

Vlaams Netwerk van verenigingen
waar armen het woord nemen vzw

Jacqueline Vancaillie

De Zuidpoort vzw Gent

Isabelle Van de Kerckhof

KAV vzw

Patrick Vandooren

De Zuidpoort vzw Gent

Filip Verstraete

Fevlado vzw

Bjorn Vracken

Leren Ondernemen vzw Leuven

Lot Wildemeersch

Kabinet minister Lieten